

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра **Фінансового менеджменту та фондового ринку**
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ___ ” _____ 2020_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування **Фінансовий та**
страховий менеджмент
(назва магістерської програми)

на тему: «__Забезпечення платоспроможності страхових компаній»
(назва теми)

Виконавець:

студент _____ факультету **ФБС**
_____ Струк Д.О. _____

(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Науковий керівник:

_____ д.е.н. проф.. _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ Баранова В.Г. _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

АНОТАЦІЯ

_____ Струк Д.О. __, «___ Забезпечення платоспроможності страхових компаній ___»,
(*прізвище та ініціали студента*) (*назва кваліфікаційної роботи*)
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою
«Фінансовий та страховий менеджмент» __,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2020 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – _____ процеси забезпечення платоспроможності_страхових компаній

У роботі розглядаються теоретичні аспекти _сутності поняття платоспроможності, платоспроможність страховика та страхового ринку, методичні підходи до оцінювання платоспроможності та ризику платоспроможності

Проаналізовано _основні тенденції у платоспроможності страховиків на страховому ринку України_, систему управління платоспроможністю СК «Арсенал страхування», систему ризик-менеджменту СК «Арсенал страхування»

Запропоновано _використання фінтеху стосовно страхування з аналізом можливостей, впровадження новітніх підходів до формування продуктової лінійки, рекомендації щодо управління платоспроможністю

Ключові слова: _платоспроможність страховика та страхового ринку, ризик-менеджмент, прогнозування, фінансові технології

ANNOTATION

_____ Struk DO . _ __, " ___ Ensuring the solvency of insurance companies ___",
(*surname and initials of the student*) (*title of the qualification work*)
qualification work for obtaining a master's degree in the specialty
"072 Finance, Banking and Insurance" for the master's program "Financial and Insurance
Management" __,
Odessa National Economic University
Odessa, 2020

The master's qualification work consists of three sections. The object of research - processes of ensuring the solvency_of insurance companies

The paper considers the theoretical aspects of the essence of the concept of solvency, the solvency of the insurer and the insurance market, methodological approaches to assessing solvency and solvency risks

The main trends in the solvency of insurers in the insurance market of Ukraine are analyzed, the solvency management system of IC Arsenal Insurance, the risk management system of IC Arsenal Insurance

It is offered _use of fintech concerning insurance with the analysis of opportunities, introduction of the newest approaches to formation of a product line, recommendation concerning solvency management

Keywords: _solvency of the insurer and insurance market, risk management, forecasting, financial technologies

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ	6
1.1. Економічна сутність платоспроможності. Роль платоспроможності страховика у його діяльності	6
1.2. Методичні підходи щодо оцінювання платоспроможності страхової компанії	12
1.3. Ризики платоспроможності страховика в системі ризик-менеджменту	24
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИКА	
2.1. Оцінювання рівня платоспроможності страховиків України: основні тенденції	33
2.2. Аналіз сучасної системи управління платоспроможністю СК «Арсенал страхування» на основі застосування ризик-менеджменту	40
2.3. Моделювання та прогнозування платоспроможності СК «Арсенал страхування»	49
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ»	
3.1. Фінансові технології як чинник підвищення платоспроможності страховика	56
3.2. Стратегія розширення продуктової лінійки страховика	62
3.3. Рекомендації щодо управління платоспроможністю страховика	68
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Проблема платоспроможності останнім часом набуває все більшого значення у економічній діяльності не тільки суб'єктів господарювання, ринків, але й держав. Саме рівень платоспроможності стає тим індикатором, який свідчить про фінансовий стан будь-якого суб'єкта господарювання. Сьогодні в економічній літературі можна зустріти велике розмаїття думок та підходів щодо визначення платоспроможності. Більшість вчених пов'язують її зі здатністю господарської одиниці виконувати свої фінансові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку. А заборгованість поза термінів повернення розглядається як загроза економічній стабільності. Переходячи в площину страхування, відмітимо, що платоспроможність є одним із головних показників, що характеризують фінансову надійність страховика.

Страховик є фінансовим посередником, але маючи у своєму розпорядженні значні фінансові ресурси проблема забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страховика стає на рівень фінансової безпеки країни.

Огляд ринку страхування показує, що переважна кількість страхових компаній має такі проблеми, як відсутність надійних інвестиційних програм, низький рівень страхових виплат, недостатня ефективність стратегічного менеджменту, значна інформаційна закритість діяльності, відсутність нормального режиму судочинства, нерозвиненість механізму захисту прав споживачів та ін. На вирішенні сформульованих проблем спрямовуються зусилля практиків та науковців.

Найбільш ґрунтовні дослідження з визначених питань знайшли у працях Александрової М., Базилевича В., Баранової В., Бігдаш В., Гаманкової О. та ін.. Разом з тим, швидкість фінансових процесів та сучасні виклики, такі як: пандемія, низькі показники конкурентоспроможності українських страхових компаній, багато страхових компаній, які не змогли відповідати по своїм обов'язкам, породжують нові питання, від вирішення яких залежить фінансова безпека країни. Все це зумовлює актуальність теми дослідження.

Метою дослідження є на основі узагальнення теоретичних розробок у сфері страхування розширити теоретичні засади щодо сутності платоспроможності та запропонувати стратегію фінансового управління платоспроможністю страхових компаній.

Завдання дослідження: Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити економічну сутність платоспроможності та роль платоспроможності страховика у його діяльності;
- узагальнити методичні підходи щодо оцінювання платоспроможності страхової компанії;
- сформулювати ризики платоспроможності страховика в системі ризик-менеджменту;
- оцінити основні тенденції у рівні платоспроможності страховиків України;
- проаналізувати сучасну систему управління платоспроможністю СК «Арсенал страхування» на основі застосування ризик-менеджменту;
- здійснити моделювання та прогнозування платоспроможності СК «Арсенал страхування»;
- узагальнити основні напрями використання фінансових технологій як чинника підвищення платоспроможності страховика;
- запропонувати стратегію розширення продуктової лінійки страховика;
- сформулювати рекомендації щодо управління платоспроможністю страховика.

Об'єктом дослідження є процес управління та оцінки платоспроможністю страхової компанії.

Предмет дослідження є теоретичні та практичні засади управління платоспроможністю страхової компанії.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи при обґрунтуванні теоретичних основ управління платоспроможністю страхової

компанії використані такі методи наукового дослідження: абстрагування, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, системний та інші. У процесі аналізу практики управління платоспроможністю страхової компанії застосовані наступні методи наукового дослідження: формалізація, вимірювання, систематизація, аналітичний, порівняння та інші. При визначенні напрямків удосконалення управління платоспроможністю страховика використані методи ідеалізації, прогнозування, узагальнення та інші.

Наукова новизна дипломної роботи полягає в запозиченні зарубіжного досвіду та впровадження його у процес управління платоспроможністю страхової компанії на українському ринку.

Інформаційну базу дослідження складають: законодавчі акти та нормативно-правові документи України, монографічні дослідження, навчальна література, наукові статті, матеріали наукових і науково-практичних конференцій, фінансова звітність страхової компанії ПрАТ «СК «Арсенал Страхування».

Кваліфікаційна робота має наступну структуру: три розділи, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки.

ВИСНОВКИ

На основі узагальнення здобутків вітчизняної та зарубіжної науки, проведення аналітичних розрахунків, застосування методів системного аналізу були отримані наступні результати відповідно до поставленої мети дослідження.

1. Економічна сутність платоспроможності суб'єкта господарювання - це здатність суб'єкта економічної діяльності погашати свої довготермінові та короткострокові зобов'язання. Зобов'язання можуть бути як зовнішніми, так й внутрішніми. Вважаємо необхідним додати до наведено визначення, що наявність здатності до погашення заборгованості (зобов'язань) не повинна приводити до суттєвого погіршення фінансового стану такого суб'єкта. На фоні часткової зупинки економічної діяльності у країні внаслідок епідемії відбувся перерозподіл активів страховиків, їх діяльність стала підвернена більшому ризику, що відбилося на рівні платоспроможності. Так за даними Держфінпослуг за результатами діяльності страхового ринку України у 1 кв. 2020 р. збільшився обсяг активів, дозволених для представлення банківськими вкладками (депозитами), збільшився обсяг активів, дозволених для представлення цінними паперами, що емітуються державою, зменшився обсяг активів, дозволених для представлення акціями, що свідчить про переміщення фінансових ресурсів з реального до фінансового сектору, який більш підвержений коливанням.

2. Основним методичним підходом до визначення платоспроможності страховика є метод, визначений у законодавстві, який не враховує внутрішні зобов'язання страховика, що з нашої точки зору викривлює сутність платоспроможності. Аналіз інших підходів до визначення платоспроможності показав, що вони значно точніше враховують такий рівень.

3. Зроблений аналіз ризиків у системі ризик менеджменту страховика показав, що наявність систему управління ризиками є одним з головних чинників успішної роботи страховика. Одним з найсуттєвищих

ризиків у страхування відповідно до Solvency II вважається ризик втрати рівня капіталу SCR.

4. Оцінювання рівня платоспроможності страховиків України показало, що можлива оцінка не тільки рівня платоспроможності окремого страховика, але й всього ринку, що значно розширює границі наукового пізнання економічних процесів, а також дає можливість оцінки платоспроможності в цілому. Запропонована методика такої оцінки з використанням наступних показників: темпи зростання страхових премій та страхових виплат; загальний рівень платоспроможності (відношення активів за вирахуванням перестраховування до зобов'язань з вирахуванням перестраховування); коефіцієнт платоспроможності (відношення власного капіталу до страхових резервів); динаміка коефіцієнта збитковості; динаміка обсягу резервів; динаміка нетто-премій; темпи росту статутного капіталу. Аналіз динаміки відібраних показників свідчив про загальне погіршення платоспроможності страхового ринку України, що вимагає прийняття певних заходів.

5. Аналіз сучасної системи платоспроможності СК «Арсенал страхування» на основі комплексного управління ризиком показав, що страховик затвердив Стратегію управління ризиками та методологію оцінювання ризиків за певними модулями розрахунку, що дає підстави вважати, про добрі перспективи функціонування з точки зору забезпечення платоспроможності. Разом з тим, за деякими показниками, які характеризують платоспроможність СК «Арсенал страхування» має нижчий рівень ніж в цілому по ринку.

6. З метою визначення найбільш суттєвих чинників впливу на платоспроможність СК «Арсенал страхування» було проведено моделювання та прогнозування рівня платоспроможності на 2020 р. (запропонований методичний підхід). Найбільший від'ємний вплив на коефіцієнт платоспроможності страховика здійснює коефіцієнт фінансового потенціалу. Даний коефіцієнт вказує на співвідношення

страхових резервів та власного капіталу до чистих страхових премій (тобто враховується перестраховання). Для страхової компанії це означає, що чим менший розмір перестраховання, тим кращий показник фінансового потенціалу, тобто більший розмір фінансових ресурсів може бути інвестований та більший інвестиційний дохід може бути отриманий. За даними журналу Фориншурер СК «Арсенал страхування» у 2019 р. займає 2 позицію у рейтингу вихідного перестраховання, що складає 39% у страхових платежах та майже у 2 рази перевищує власний капітал. Таким чином, якщо страхова компанія буде продовжувати визначену політику щодо передачі частини страхових внесків у перестраховання, то рівень її платоспроможності різко впаде.

7. На основі узагальнення основних тенденцій у розвитку страхування у світі було узагальнені основні напрями модифікації діяльності страховиків, які спроможні забезпечувати достатній рівень платоспроможності: технології: інтернет речей, цифрові платформи, великі дані, аналітичні технології, електронні радники, технологія розподілених реєстрів (блокчейн і смартконтракти), машинне навчання; бізнес моделі: надання страховки на вимогу, страховка у міру використання (usage based insurance). Ці інновації можуть потенційно значно поліпшити страхову діяльність і якість послуг, що надаються. Зокрема, можливе підвищення ефективності, скорочення витрат, збільшення точності оцінки ризику, поліпшення фінансової інклюзивності.

8. Глобалізаційні процеси та сучасні виклики, пов'язані з епідеміями, регулювання ринку призвело до інновацій в сфері страхування: з'явилися нові продукти, послуги та інновації. Це відбувається тому, що ті, хто прагне запровадити нові технології та інновації в регульований простір, роблять це спільно, забезпечуючи позитивний вплив на ринок і швидко доступність послуг для споживачів. Ключова мета полягає в тому, щоб допомогти замкнути петлю між

інноваціями і корисністю, на яку іноді не звертають уваги під час швидкого розвитку технологій. Спрощення розробки інноваційних продуктів - це лише частина рішення для страховиків. Саме тут багато пропозицій постачальників послуг зазнають невдачі: ще належить виконати важку роботу, перш ніж цей продукт зможе вийти на ринок, і, перекладаючи цю роботу на страховика, постачальник технологій створює невизначеність і складність в доставці товару. В якості стратегії пропонується програма Телематика, що допомагає страховим компаніям поліпшити своє становище на ринку шляхом додавання чинників з низьким рівнем ризику в клієнтську базу, використання керуючих даних для поліпшення ціноутворення, поліпшення сприйняття клієнтами компанії як більш технологічно просунутої та посилення довгострокових відносин через більш тісне спілкування.

9. Одним з дієвих засобів управління платоспроможністю та її забезпечення є впровадження інновацій у діяльність компанії. ПРАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» дотримується консервативного підходу при виборі фінансових активів, в які інвестуються кошти страхових резервів, приділяючи увагу ліквідності та надійності фінансових активів.

Високоліквідні активи складають 35,3% загальної суми активів. Для підтримки забезпеченості платоспроможності необхідно об'єднання зусиль всіх прогресивних страховиків та державного регулятора, у тому числі внесення змін у законодавство, потрібні пільги для страхування (для фінансових посередників), стимулювати страхування відповідальності.

Вважаємо, що отримані результати, висновки та пропозиції будуть сприяти забезпеченню платоспроможності не тільки для конкретного страховика, але й для всього страхового ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrai>
2. Александрова М.М. Страхування: навч. посіб. / М.М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
3. Базилевич В.Д. Страховий ринок України: навч. посіб. / В.Д. Базилевич. – К. : Знання, 2008. – 1019 с.
- 4.Бігдаш В.Д. Тенденції розвитку механізмів управління в діяльності страхових компаній України / В.Д. Бігдаш // Наукові праці МАУП. – 2013. – Вип. 1. – С. 154–161.
5. Олійник І.А. Платоспроможність страхової компанії: сутність та значення *.Вісник Хмельницького національного університету.* – 2008. – Т. 3. – № 4. – С. 18–21.
6. Хэмптон Д.Д. Финансовое управление в страховых компаниях /Пер. с англ. – М.: Издательский центр. –1995. – 264 с.
7. Базилевич В.Д. Страхування..pdf URL: posek.km.ua › *biblioteka* › *Страхування Базилевич В.Д.....*
8. журнал Forisurence. URL: forinsurer.com › *ratings* › *nonlife*
9. ВВП України [2020] ► ВВП на душу населення в Україні URL: index.minfin.com.ua › *economy* › *gdp*
- 10 Moody's очікує падіння ВВП країн G20 в 2020 році на 4 ... URL: www.epravda.com.ua ›<https://www.unian.ua/insurance/analitiki-fitch-vvazhayut-shcho-covid-19-prizvede-do-korotkostrokovih-zbitkiv-po-d-o-strahuvannyu-novini-ukrajini-ta-svitu-11196038.html>
11. <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrai>

12. Закон України «Про страхування» URL: zakon.rada.gov.ua › .
13. Оценка финансовой устойчивости страховой компании .. URL: cyberleninka.ru › article › otsenka-finansovoy-ustoychi
14. Обзор регуляторных требований к системе управления .. URL: uainsur.com › uploads › 2.-Solvency-II-short-version.pdf
15. Кузнецова Е. А. . Управление платежеспособностью страховщика – тема ... URL: cyberleninka.ru › article › upravlenie-platezhesposobno...
16. Немцева Ю.В., Гуляева Л.А. Управление платежеспособностью страховщика в рамках корпоративного риск-менеджмента // *Российское предпринимательство*. — 2016. — Т. 17. — № 3
17. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками URL: 194.44.152.155 › elib › local
18. Стрельников Н.В. Современные методы риск-менеджмента в страховой компании URL: cyberleninka.ru › article › sovremennyye-metody-risk-m...
19. Баранова В.Г., Бондаренко П.В., Захаренко О.О. Деякі аспекти ідентифікації загроз функціонуванню страхового ринку України . *Причорноморські економічні студії*, 2018, С.66-70
20. Фінанси: навчальний посібник в 2-х частинах / ред. В. Г. Баранової. – Одеса: Атлант, 2015. – Ч.2. – 309с URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4244>
21. Інформаційно аналітична довідка про виникнення надзвичайних ситуацій в Україні . URL: www.dsns.gov.ua › Dovidka-z...
22. Фінансова звітність СК «Арсенал страхування»